

LISA 3. Praktilised soovitusd aiaomanikule

Ennetus ja leviku vältimine

- **Välidi niisuguste taimede, mulla ja multši toomist aeda, mis võivad olla saastunud võõrnälkjate või nende munadega.** Kui kahtlustad või tead, et müügikohas on võõrnälkjaid, väldi võimalusel ostu. Loobu taimede või mulla toomist aiast, kus on võõrnälkjad.
- Kui siiski otsustad riski võtta ja tuua taimi või mulda kohast, kus nälkjaid leidub, rakenda ettevaatusabinõusid:
 - a) **Kontrolli enne ostu taimede juurepalle ja mulda:** otsi mune, limajälgi ja kahjustusi. Kindlasti soovitage puhastada juurepallid enne aeda istutamist saastumiskahtlasest mullast ja istutada taim paljasjuursena. Juurepalli ümbert välja puhastatud muld vala üle keeva veega – nii hävitad nälkjad ja nende munad. Hiljem saad seda mulda taas kasutada.
 - b) **Hoia taim enne istutamist karantiinis.** Puude (nt viljapuude) puhul võid tõsta poti või istutuskoti läbipaistvasse kilekotti, seejärel sulge kott tihedalt ümber tüve. Väiksemaid taimi (püsikud, suvelilled jms) hoia võimalusel siseruumis. Hoia taimi karantiinis umbes 3–4 nädalat ja kontrolli neid regulaarselt, et märgata väikseid koorunud nälkjaid. Kui selle aja jooksul nälkjaid ei leia, võid taime aeda istutada. Ettevaatusprintsibiist lähtuvalt eemalda siiski juurte ümbert muld.
- **Hoia aed korras ja vähenda võõrnälkjatele sobivaid varjepaiku.** Riisu langenud lehti, eemalda multš ja korja ära praht. Nii vähendad nälkjate toidubaasi ja päevaseid varjepaiku. Samal ajal muutub ala paremini nähtavaks ja ligipääsetavaks nälkjate otsimiseks.
- **Kaeva komposti regulaarselt läbi ja vajadusel töötle seda** nälkjamunade hävitamiseks näiteks küüslaugulahuse või keeva veega.
- **Ära kunagi vii aiajäätmeid loodusesse.** Pea meeles, et oma aia jäätmeid (nt puulehed, taimejäänused, maha kukkunud õunad) tuleb käidelda oma kinnistul või anda üle jäätmekäitlejale. Võimalusi uuri kohalikust omavalitsusest.
- **Soosi nälkjate looduslikke vaenlasi,** kes võivad aidata siis, kui esimesed nälkjad aeda jõuavad. Planeeri aia hooldamisel ka neile sobivaid elupaiku.
- Kui sul on joonisel 1 kujutatud tõstetud peenrad, saad kultuurtaimi kaitsta, paigaldades peenrakasti servale roostevabast profiilmetallist serva, mille äär on väljapoole painutatud. Enamik nälkjaid ei suuda ületada kahe järjestikuse teravnurga all painutatud profiili ja kukuvad alla.

- **Jälgi pidevalt, kas esimesed võõrnälkjad on sinu aeda jõudnud.** Nad võivad levida väga erinevate asjadega (nt autod, niidukid, ahjupuud, euroalused), seega on oluline esimesed isendid kiiresti leida ja hävitada.

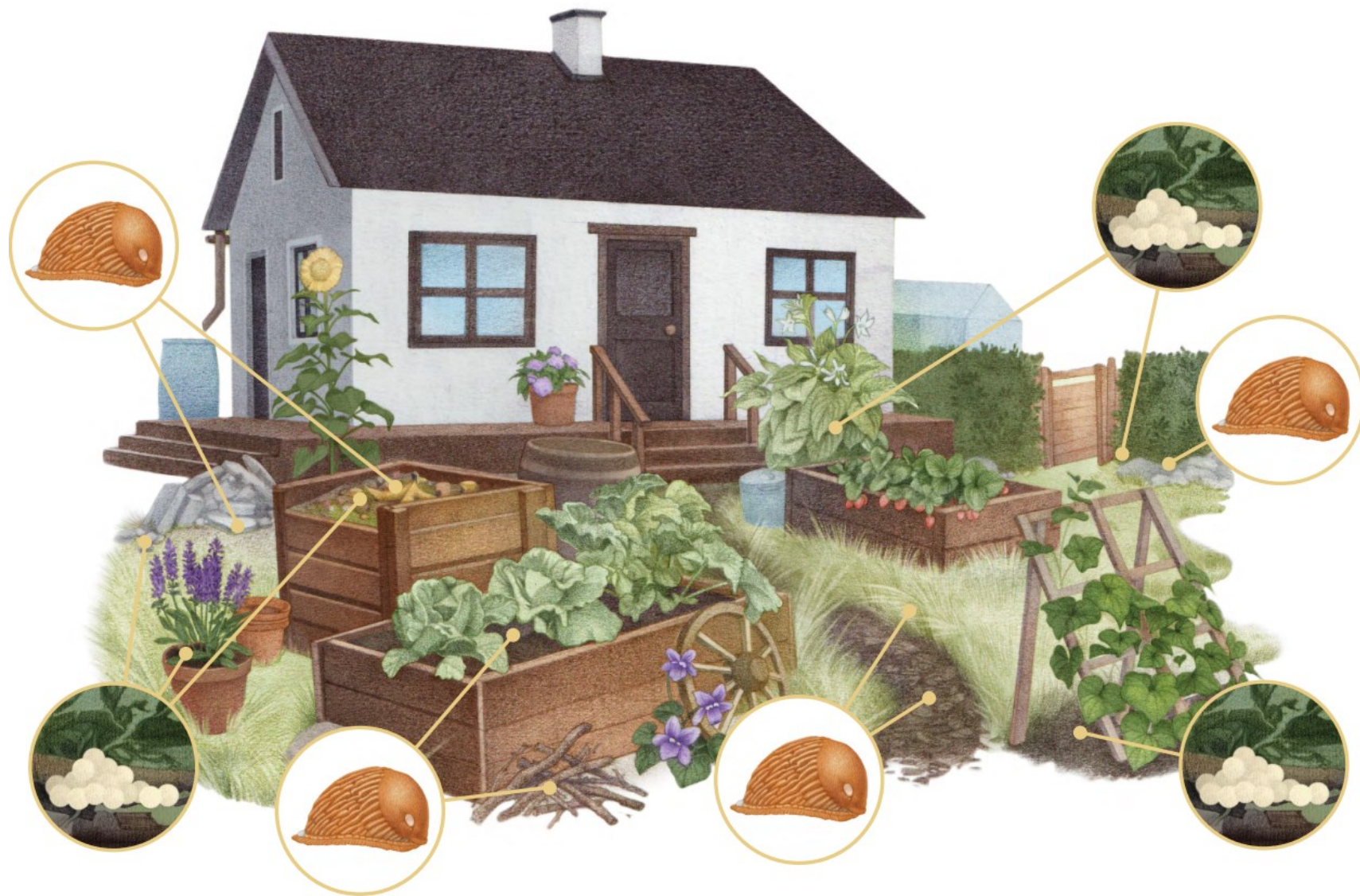
Elukeskkonna muutmine nälkjatele ebasoodsaks

- **Niida muru regulaarselt ja hoia peenrad umbrohus puhtad.** Õhtuti võivad nälkjad ronida lille- ja köögiviljapeenraid ümbritseval murul rohttaimede latva ning öine niitmine robotmuruniidukiga aitab nälkjaid hävitada. Samuti on tähele pandud, et **regulaarse niitmise ajal tekkiv niiduki mootori vibratsioon peletab nälkjaid mõningal määral eemale.** Pea siiski meeles, et tihedam niitmine (eriti robotniidukiga), intensiivsem rohimine ja aia puhastamine ning varjepaikade eemaldamine võivad vähendada ka võõrnälkjate looduslike vaenlaste elupaiku aias. Umbrohu eemaldamisel **võib mõnikord ilmned ka vastupidine mõju:** kui alternatiivsed taimed puuduvad, **võivad kahjurid hakata ründama kultuurtaimi,** millest nad muidu eriti ei hooliks. Samuti **võivad näiteks multši- või lehehunnikud olla kohad, kuhu nälkjad varju kogunevad,** ning kust on neid lihtsam leida, kokku koguda ja hävitada.
- **Kasta hommikuti, mitte õhtuti.** Nälkjatele meeldib niiske keskkond. **Kui kastad hommikul, kuivab mulla pealmine kiht kiiremini ja liigne niiskus ei püsi nii kaua.** Väldi liigset kastmist – kasta ainult seal, kus seda tõesti vaja on (nt konkreetse taime või taime ümber, mitte üle kogu istutusala).
- **Kaeva sügisel aias probleemsed kohad läbi.** Nii tood sügisel munetud nälkjamunad külma ja kiskjate kätte.
- **Vali nälkjakindlaid taimi** ja väldi nende meelistaimi riskipiirkondades (vt ohjamiskava lisa 2 tabelid 1 ja 2).
- **Talvel, kui saabuvad tugevad miinuskraadid, lükka potentsiaalsetelt peidukohtadelt lumi ära.** Lumeta pakase korral võivad nälkjad talumatu külma tõttu hukkuda, mis võib populatsiooni märgatavalt vähendada. Kui lund on palju, puhasta võimalikud peidukohad lumest ja jäta pinnas külmale avatuks. Pea siiski meeles, et see meede võib kahjustada ka õrnemaid taimi.

Aktiivne tõrje

- **Korja nälkjaid käsitsi.** Tee seda kogu hooaja jooksul, kuid eriti oluline on korjata nälkjaid mais–juunis, enne munemisperioodi. Hukka kõik kokku korjatud nälkjad.
- **Paigalda teotarad või taimekraed** tundlike kultuuride ümber.
- **Kasuta nälkjapüüniseid,** näiteks õllelõkse ja meelistaimi. Nälkjad kogunevad nende juurde ning neid on siis lihtsam kokku korjata ja hävitada. Meelistaimed aitavad hinnata ka nälkjate esinemist aias. Kui taimedel ei ole olulisi kahjustusi, võib see viidata sellele, et nälkjaid aias ei ole või on nende arv aktiivse tõrje tõttu vähenenud.
- **Kasuta vajadusel raudfosfaadi preparaate** kuid järgi kindlasti kasutustingimusi. Vaata täpsemalt lisa 2 „Tõrjemeetodite kirjeldused“

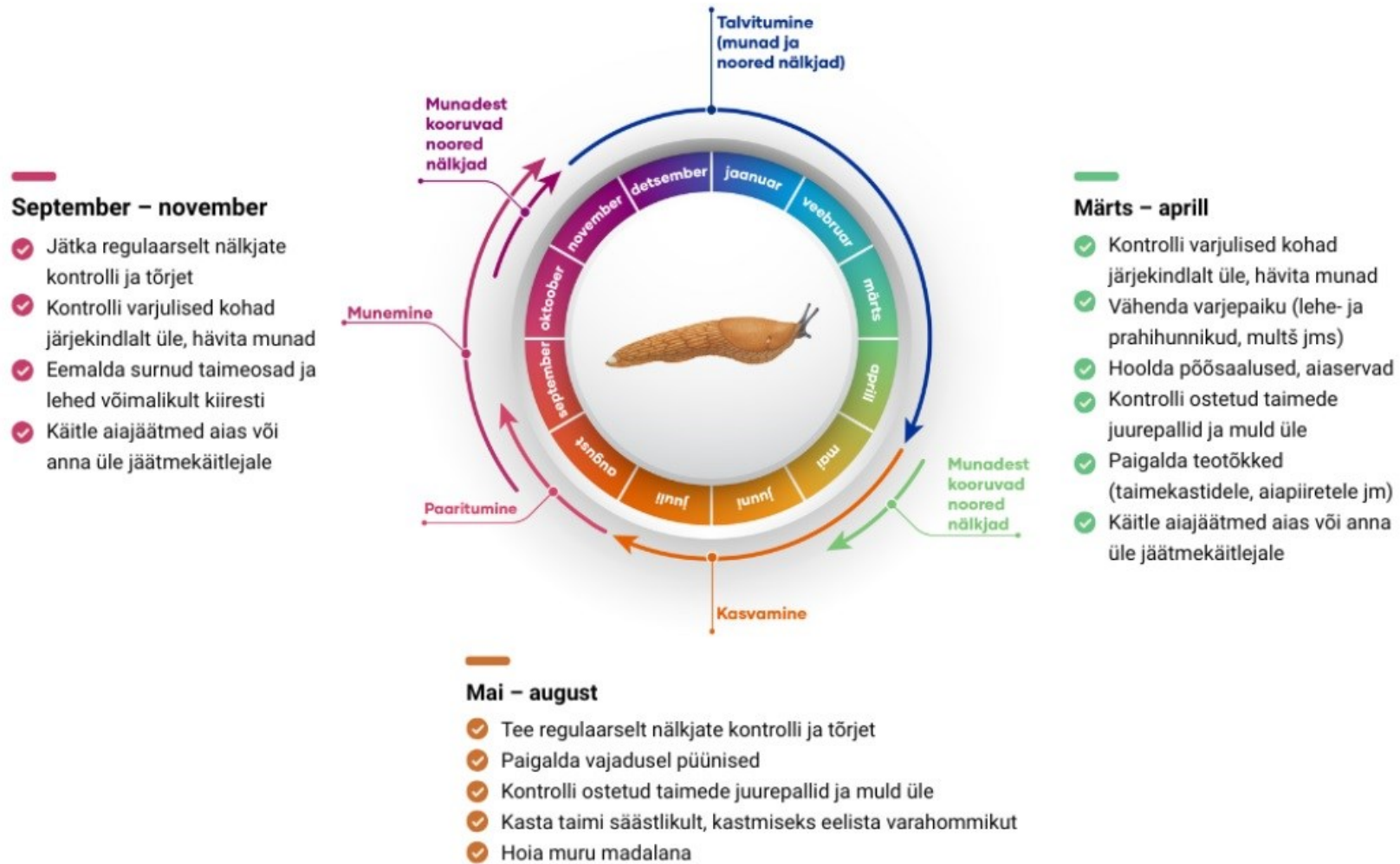
- **Käitle hukatud nälkjaid hoolikalt.** Mata need oma kinnistul või pane komposti. Võimalusel vii nälkjad nälkjakonteinerisse, kui see on piirkonnas olemas. Hukatud nälkjaid võib panna ka biojätmetesse, kui need liiguvad biogaasijaama või olmejätmete konteinerisse, kuid paki need enne suletud kotti või pakendisse. **Elusaid isendeid jäätmekonteinerisse panna ei tohi.**



Joonis 1. Eraia illustratsioon asukohtadega, kus võib leida võõrnälkjaid ja nende mune.

Võõrnälkjate tõrje aastaring

Aiapidaja kontroll-leht



Joonis 2. Võõrnälkjate tõrje aastaring.